

3 Managementsamenvatting

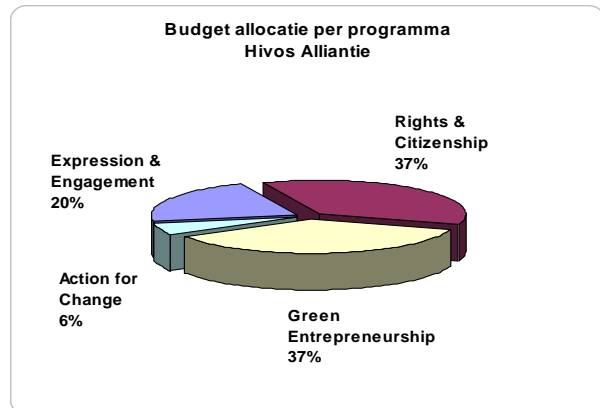
People Unlimited 4.1: vier organisaties, één alliantie, één programma. Hivos, IUCN NL, Mama Cash en Press Now vertrouwen op de creativiteit en capaciteit van mensen om op basis van eigen keuzes de kwaliteit van het leven te verhogen. Samen met lokale organisaties en maatschappelijk verantwoord opererende bedrijven in ontwikkelingslanden leveren zij een bijdrage aan een vrije, eerlijke en duurzame wereld. De vier leden van de Hivos Alliantie staan voor het ideaal van een wereld waarin burgers - vrouwen en mannen - gelijke toegang hebben tot middelen en kansen voor ontwikkeling en actief en gelijkwaardig deelnemen aan besluitvormingsprocessen die bepalend zijn voor hun leven, hun samenleving en hun toekomst.

Op basis van de aangevraagde subsidie voor de periode 2011-2015 zal de Hivos Alliantie met vier samenhangende programma's een resultaatgerichte en duurzame bijdrage leveren aan de opbouw en versterking van het maatschappelijk middenveld in het zuiden als bouwsteen voor structurele armoedevermindering.

a. Thematisch overzicht per land.

Zie verplichte bijlage nummer 1.

b. Korte inhoudelijke samenvatting van het programmavoorstel.

Programma *Expression & Engagement*

Onafhankelijke media en culturele vrijheid zijn basisvoorwaarden voor burgers om zich te laten informeren, zich uit te spreken, zich betrokken en daarmee medeverantwoordelijk te voelen voor de samenleving. Informatie en cultuur zijn de longen én de zuurstof die het systeem gaande houden.

De **doelstelling** van het programma *Expression & Engagement* is het uitbreiden van de ruimte voor vrije expressie en meningsuiting en het versterken van de betrokkenheid van burgers als essentiële ingrediënten voor een open, democratische en pluriforme maatschappij. Deze doelstelling vertaalt zich in de volgende **kernresultaten**:

- Training van 5000 journalisten gedurende de looptijd van het programma;
- Training van 3000 mensenrechtenactivisten en bloggers in *smart activism*;
- 95 mediakanalen operationeel in 26 landen dankzij financiële en technische steun van de Hivos Alliantie;
- Groei van 10 naar 25 interactieve web- en *mobile* platforms voor publieke verantwoording in 2015;
- Steun aan 1000 culturele producties en 175 publieksfestivals in 16 landen;
- Het programma bereikt jaarlijks 28 miljoen mensen.

Onderlinge samenhang met andere Hivos Alliantie programma's

Het programma is voorwaardenscheppend voor én tegelijkertijd deels afhankelijk van *inputs* uit de drie andere programma's. De doelstellingen van het *Rights & Citizenship* programma kunnen alleen maar behaald worden als alle belanghebbenden bereikt kunnen worden, een platform vinden om zich uit te spreken over mensenrechten, goed bestuur en pluralisme en kunnen participeren in het debat over de inrichting van de samenleving. Mensenrechtenactivisten in repressieve staten kunnen alleen hun werk doen als ze vrij van angst voor controle kunnen communiceren; via de nieuwste ICT *tools* kan dat. Toegang tot accurate marktinformatie, weersvoorspellingen of technische informatie is essentieel voor kleinschalige producenten die centraal staan binnen het *Green Entrepreneurship* programma. *Mobile banking*, ICT geleide investeringsprogramma's leggen de link tussen *microfinance* organisaties en hun klanten, tussen particuliere investeerders in het noorden en de intermediaire organisaties in het zuiden. Aan de andere kant helpt het *Green Entrepreneurship* programma ook

via bijvoorbeeld ondernemerschapstraining bij de ontwikkeling van bedrijfsmatig opgezette activiteiten in de cultuur- en ICT sector. Het *Action for Change* programma heeft in ieder van de drie campagnes een belangrijke media-component. Opzet is dat burgers in Nederland actie ondernemen op basis van inzicht in misstanden in de productie van zaken die hier op de schappen liggen, zoals de arbeidsomstandigheden van vrouwen in ontwikkelingslanden of het gebruik van kinderarbeid. Daarvoor is samenwerking met journalisten, media en creatieve ICT specialisten onontbeerlijk.

Bijdrage aan de overkoepelende MFS II doelstelling

Het programma sluit nauw aan bij de MFS-thema's democratisering en cultuur, vooral via de strategie van maatschappijopbouw. Belangrijkste instrumenten zijn het versterken van pluriforme media en vernieuwende cultuuruitingen. Deze instrumenten leiden tot beter geïnformeerde burgers, die in staat zijn effectief deel te nemen aan maatschappelijke processen. Het programma geeft vrouwen en mannen en hun belangenorganisaties handvatten om processen en structuren te veranderen. Op die manier komt het overkoepelende MFS doel binnen bereik: 'het leveren van een bijdrage aan de opbouw en versterking van het maatschappelijk middenveld in het zuiden als bouwsteen voor structurele armoedevermindering'.

Belangrijkste programma-activiteiten

Om de ruimte voor culturele expressie en vrije meningsuiting uit te breiden en actief te gebruiken ondersteunt het programma **activiteiten** die de kwaliteit, diversiteit en onafhankelijkheid van de media bevorderen. Het versterkt de capaciteiten van bestaande en nieuwe onafhankelijke media en journalisten, d.m.v. (*on the job*) training, *peer-to-peer learning*, *E-learning*, *mentorship*-programma's, media stages, uitwisselingen, enz. Het helpt om alternatieve media-kanalen tot stand te brengen en bestaande media te versterken zoals *community radio*, online platforms en *exiled media*¹, die burgers de mogelijkheid bieden om zich te laten informeren én hun stem te laten horen. In de cultuursector versterkt het programma alternatieve podia die ruimte scheppen voor culturele expressie en reflectie, zoals filmfestivals, kunstencentra en de culturele infrastructuur (bijvoorbeeld kunstopleidingen en wetgeving). Om een grotere maatschappelijke betrokkenheid van burgers tot stand te brengen en maatschappelijk debat en dialoog te bevorderen ondersteunt het programma **activiteiten** als interactieve platforms voor burgeractie om transparantie en *accountability* af te dwingen van machthebbers, politici, instituties en bedrijven. In de cultuursector stimuleert het culturele evenementen die kritisch reflecteren op actuele ontwikkelingen. Een bijzondere plaats is weggelegd voor de steun aan een kleine maar invloedrijke groep van activisten die via technisch geavanceerde ICT/mediastrategieën in staat is beperkende maatregelen in repressieve staten zoals Iran of Zimbabwe te ontwijken en vrije nieuwsuitwisseling via digitale netwerken te bevorderen. Gemengde kennisteams (van wetenschappers en praktijkmensen) doen onderzoek om meer kennis te ontwikkelen over de bevordering van pluralisme en het tegengaan van fundamentalisme en over de rol van jongeren en nieuwe media in sociale veranderingsprocessen. Resultaten komen tot uiting in meer mogelijkheden voor expressie, ook in repressieve staten, een verrijkt maatschappelijk en cultureel debat, en leiden tot verhoogde participatie van burgers in democratische besluitvormingsprocessen.

De **doelgroepen** van het programma zijn:

- Actieve burgers en hun maatschappelijke organisaties;
- Intermediair optredende media- en cultuurprofessionals en vrijwilligers: journalisten, bloggers, artiesten, kunstenaars, cultuur- en ICT ondernemers en hun initiatieven, media en platforms.

Wijze van uitvoeren van de activiteiten

De **strategie** van het programma behelst de verbetering van de kwaliteit, de diversiteit en de toegankelijkheid van publieke informatie en culturele uitingen. Er worden nieuwe podia, netwerken en platforms gecreëerd die burgers in staat stellen hun rechten op te eisen, hun overheid en het bedrijfsleven massaal en direct aan te spreken op hun prestaties en zelf een constructieve bijdrage te leveren aan de vormgeving van hun eigen samenleving (voornamelijk **maatschappijopbouw en beleidsbeïnvloeding**). ICT & (nieuwe) media spelen een cruciale rol in de vormgeving van de gewenste kritische dialoog tussen overheid en politiek aan de ene en individuele en georganiseerde burgers aan de andere kant. De specifieke context in een land (van focus op MDG's tot fragiele en repressieve staten) bepaalt welke (mix van) initiatieven worden ontplooid en ondersteund. Het programma wordt uitgevoerd in 26 landen in samenwerking met 195 partners.

¹ Onafhankelijke media die om veiligheidsredenen niet binnen eigen land kunnen opereren zoals Radio Darfur

De **belangrijkste** samenwerkingsrelaties:

- Netwerken als Forum of Community Radio in Mozambique;
- Online platforms als Ushahidi en Global Voices (wereldwijd);
- *Exiled media* als Radio Darfur (Soedan), Radio Zamaneh en Rooz Online (Iran);
- Dag- en weekbladen als IMCK (Irak);
- Tactical Tech (ontwikkelaars van software om veilig te kunnen communiceren);
- Culturele initiatieven als het filmfonds Cinergia (Midden Amerika), het Godown Arts Centre (Kenia) en theaterfonds Kelola (Indonesië);
- Initiatieven met betrekking tot transparantie en *accountability* zoals *Twaweza* (Oost Afrika).

Rol van de indiener en mede-indiener

Het programma brengt de jarenlange ervaring en pioniersrol van Hivos op het gebied van ICT, cultuur en nieuwe media samen met de expertise, ervaringen en het netwerk van Press Now op het gebied van klassieke massamedia (radio, tv, kranten) en op het gebied van media & journalistiek in fragiele en repressieve staten.

MFS Begroting 2011-2015 (bedragen x 1.000 euro)

Programma	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015
Expression & Engagement	14.772	16.142	16.858	18.036	18.104	83.912

Programma *Rights & Citizenship*

Nog steeds worden mensen op basis van sekse, afkomst, seksuele voorkeur of religieuze overtuiging uitgesloten. Waarden, normen en gevestigde belangen staan de acceptatie van gelijkwaardigheid van alle mensen in de weg. Het vraagt inzicht, moed en doorzettingsvermogen om de structuren die de ongelijkheid bestendigen, te slechten.

De **doelstelling** van het programma *Rights & Citizenship* is de ontwikkeling van een kritisch en representatief maatschappelijk middenveld, geworteld in de kracht van burgers die in actie komen voor een democratische, rechtvaardige en pluriforme samenleving. De speerpunten zijn vrouwenrechten, goed bestuur, seksuele en reproductieve rechten en homo-emanipatie. De doelstelling vertaalt zich in de volgende **kernresultaten**:

- Versterking van institutionele en uitvoeringscapaciteit van 210 maatschappelijke organisaties jaarlijks;
- Training van 1250 activisten en leiders van sociale bewegingen (50% m/v) in de programmaperiode;
- Burgergroepen en belangenorganisaties hebben toegang tot 10 nieuwe lokale steunfondsen in 2015;
- Mensenrechten en achterstelling van groepen burgers aan de orde gesteld via publiekscampagnes in 10 landen;
- 250 burgerinitiatieven, petitities, onderzoeksrapporten en wetsvoorstellen gepubliceerd en ingediend bij machthebbers, politici, beleidsmakers en internationale organisaties gedurende programmaperiode;
- Het programma entameert maatschappelijke dialogen in 10 landen;
- Het programma bereikt jaarlijks 6 miljoen mensen.

Onderlinge samenhang met andere Hivos Alliantie programma's

Het recht op participatie en expressie dat binnen het *Rights & Citizenship* programma wordt bevochten, vormt de basis voor de andere drie programma's. Partners binnen het programma leveren veelal de inhoud en onderbouwing van de debatten die binnen *Expression & Engagement* worden aangezwengeld. De doelstellingen van het programma kunnen alleen gerealiseerd worden als de issues voldoende aan alle belanghebbenden zijn gecommuniceerd en er een platform is waarop zij zich kunnen uitspreken over mensenrechten, goed bestuur en pluralisme en als zij kunnen participeren in het publieke debat over de inrichting van de samenleving. Duurzaam produceren (*Green Entrepreneurship*) stoelt wat de sociale component daarvan betreft op de sociaal economische rechten als toegang tot land voor kleinschalige producenten en het recht op fatsoenlijke werkomstandigheden en bijbehorende, gelijke betaling voor werknemers. De campagnes *Women@work* en Stop KinderArbeid binnen *Action for Change* baseren zich volledig op en worden mede uitgevoerd door lokale partners van het programma. Naast de ondersteuning van specifieke vrouwenorganisaties binnen het programma worden

er ook voor de programma's *Expression & Engagement*, *Green Entrepreneurship* en *Action for Change* specifieke doelstellingen geformuleerd m.b.t. tot gendergelijkheid en vrouwenrechten.

Bijdrage aan de overkoepelende MFS II doelstelling

Door ruimte voor deelname van achtergestelde en gemarginaliseerde groepen in democratische instituties te bepleiten en te benutten draagt het programma bij aan de ontwikkeling van een pluriforme samenleving en rechtvaardiger machtsverhoudingen. Ontwikkelen en gebruikmaken van instrumenten en mechanismen die participatie bevorderen, *accountability* verhogen en machtsmisbruik (straffeloosheid) tegengaan schragen de democratische rechtsorde. Initiatieven t.a.v. goed bestuur en emancipatie van minderheden, stigmatisering en discriminatie van mensen met HIV/Aids, homorechten en gendergelijkheid leiden tot verandering in de publieke opinie en bredere acceptatie van diversiteit en daarmee tot de verwezenlijking van elementaire mensenrechten.

Belangrijkste programma-activiteiten

Om meer ruimte voor participatie en volwaardig burgerschap van uitgesloten en gemarginaliseerde groepen burgers af te dwingen, stimuleert het programma **activiteiten** van groepen mensen die zichzelf organiseren om voor hun belangen op te komen. Voorbeelden: de opbouw en versterking van belangenorganisaties (rond interne organisatie, kennis, strategie ontwikkeling, *advocacy*-capaciteit) van vrouwen, seksuele en etnische minderheden en mensen met HIV/Aids. Om de ruimte voor en zichtbaarheid in het maatschappelijke debat en de participatie van deze groepen in de besluitvorming te vergroten, stimuleert het programma allianties en coalitievorming met andere maatschappelijke organisaties, sociale bewegingen en internationale actoren. Voor grotere erkenning en acceptatie van mensenrechten, goed bestuur en pluralisme ondersteunt het programma **activiteiten** die normen en waarden-patronen voor een democratische, rechtvaardige en pluriforme samenleving bevorderen. Voorbeelden zijn maatschappelijke debatten over misstanden, bestuurlijke tekortkomingen maar ook over alternatieven en potentiële verbeteringen t.a.v. goed bestuur of emancipatie van minderheden, dialoog over etniciteit, inzet van opinieliders voor gendergelijkheid, mediacampagnes tegen stigma en discriminatie van mensen met HIV/Aids en erkenning van homorechten. Resultaten leiden tot verandering in de publieke opinie en bredere acceptatie van diversiteit, waardoor ruimte wordt geboden aan de emancipatie van gemarginaliseerde groepen in de samenleving. Opdat wetgeving en beleid voldoen aan internationale standaarden en worden uitgevoerd op een manier die recht doet aan alle burgers en bestaande ongelijkheid verminderen, steunt het programma **activiteiten** van burgers, maatschappelijke organisaties en sociale bewegingen die institutionele hervormingen en *accountability* op het gebied van mensenrechten, democratie en pluriformiteit nastreven. Het gaat daarbij zowel om de formulering als uitvoering van beleid. Voorbeelden zijn voorstellen rond hervorming van de grondwet, aanklachten van misstanden door corruptie en straffeloosheid, de strijd voor gelijke rechten voor vrouwen, maatschappelijke druk op bedrijven om maatschappelijk verantwoord te opereren of het ontwikkelen en gebruikmaken van instrumenten en mechanismen, die participatie bevorderen, *accountability* verhogen en machtsmisbruik (straffeloosheid) tegengaan. Voor burgers komen de resultaten tot uiting in de verbetering van toegang en kwaliteit van basisvoorzieningen, betere mogelijkheden voor actieve participatie en publieke instituties die de rechten van alle burgers respecteren en bevorderen. Gemengde kennisteam (van wetenschappers en praktijkmensen) doen onderzoek in een reeks landen met het oog op verbetering van strategie en effectiviteit van maatschappelijke organisaties en sociale bewegingen.

De **doelgroepen** van het programma zijn: vrouwen, activisten en verdedigers van mensenrechten en democratie, etnische, culturele, en seksuele minderheden, mensen met HIV/Aids, sekswerkers, kinderen in *bonded labour* situaties, en hun organisaties.

Wijze van uitvoeren van de activiteiten

De strategie van het programma is gebaseerd op de overtuiging dat structurele verandering plaats vindt indien burgers - met name gemarginaliseerde groepen - individueel of gemeenschappelijk hun kennis vergroten en hun krachten bundelen (**maatschappijopbouw**) door in actie te komen, hun rechten op te eisen en de ongelijke machtsstructuren te veranderen (**beleidsbeïnvloeding**). Het programma opereert in 23 landen in samenwerking met 210 initiatieven en organisaties. De **belangrijkste** samenwerkingsrelaties:

- Op het terrein van burgerschap en participatie: Redvihda (Aids Bolivia), Gaya Nusantara (homo's Indonesië), EASUN (capaciteitsopbouw Tanzania) en AWID (vrouwen wereldwijd);

- Voor grotere erkenning en acceptatie van mensenrechten en goed bestuur: CALDH (rechten, vrouwen Guatemala), IDAHO (homo's wereldwijd), Kimirina (Aids Ecuador) en Indonesian Corruption Watch (mensenrechten Indonesië);
- Voor beleidsbeïnvloeding t.a.v. wetgeving, beleid en uitvoering: ASWA (vrouwen India), Via Libre (Aids Peru), WoLA (seksuele rechten, Irak), ICPC (burgerrechten Kenia) en ILGA (homo's wereldwijd).

Rol van indiener en mede-indiener

Het programma brengt de jarenlange ervaring van Hivos op het gebied van mensenrechten & democratisering, HIV/Aids en vrouwenrechten samen met die van Mama Cash die veel expertise, ervaringen en netwerken heeft opgebouwd van activistische, startende organisaties die verankerd zijn in feministische- en vrouwenbewegingen, terwijl Hivos zich richt op grotere vrouwenorganisaties op het terrein van beleidsbeïnvloeding, netwerken en capaciteitsopbouw. Hivos' kracht ligt in het ondersteunen van verschillende soorten groepen die actief zijn binnen diverse sociale- en emancipatiebewegingen. Door de combinatie ontstaat een natuurlijk groeiemodel voor vrouwenorganisaties.

MFS Begroting 2011-2015 (bedragen x 1.000 euro)

Programma	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015
Rights & Citizenship	28.877	29.491	30.491	31.111	32.136	152.106

Programma Green Entrepreneurship

De meeste armen leven op het platteland en zijn afhankelijk van wat hun natuurlijke leefomgeving biedt. Investerings op het platteland richten zich vooral op de grootschalige, kapitaalsintensieve productie voor de wereldmarkt, bedreigen daardoor biodiversiteit en ecosysteemdiensten en daarmee de bestaanszekerheid voor armen op het platteland. Dit wordt versterkt door de gevolgen van klimaatverandering, die vooral arme groepen – met name vrouwen - het eerst treft. De armen op het platteland, waaronder vele kleinschalige producenten, komen nauwelijks in de plannen van overheden voor. Zij vormen echter niet alleen een probleemgroep, maar beschikken over een ongerealiseerd potentieel om aan economische ontwikkeling en voedselzekerheid bij te dragen, klimaatverandering tegen te gaan en biodiversiteit te handhaven.

De **doelstelling** van het programma *Green Entrepreneurship* is de verbetering van de economische positie van arme, gemarginaliseerde mannen en vrouwen, zodat zij in staat zijn om als volwaardig burger deel te nemen aan de samenleving (politiek, sociaal en economisch). Deze doelstelling vertaalt zich in de volgende **kernresultaten**:

- Het programma verbetert jaarlijks de bedrijfsvoering van 300.000 kleinschalige producenten;
- Ruim 6 miljoen (75% vrouwen) maken jaarlijks gebruik van de diensten van Hivos Triodos Fonds-partners;
- Het rurale bereik van deze diensten is in 2015 toegenomen tot 75% (van totale bereik);
- In 2015 hebben 250.000 vrouwen en hun families toegang tot duurzame energie;
- In 10 landen zijn nieuwe publiek-private samenwerkingen gerealiseerd t.b.v duurzame energie en duurzame landbouw (m.n. via het Hivos Klimaat Fonds, het Droomeiland Buru in Indonesië en *Leaders for Nature* kringen in Zuid Afrika en India);
- Het programma bereikt jaarlijks 7 miljoen mensen.

Onderlinge samenhang met andere Hivos Alliantie programma's

Het *Green Entrepreneurship* programma richt zich op duurzame ontwikkeling waarin niet alleen milieu maar ook sociale overwegingen meespelen in de bedrijfsvoering. Arbeidsrelaties, de positie van vrouwen binnen het arbeidsproces en eerlijke vergoedingen voor de geleverde prestaties zijn nauw verbonden met de missie en het werk van veel van de (mensenrechten/gender) partners uit het *Rights & Citizenship* programma. Waar het ook producten betreft die de Nederlandse schappen bereiken, worden de problemen concreet aangepakt in de campagnes Stop KinderArbeid en *Women@work* uit het *Action for Change* programma. De campagne 100% duurzaam uit hetzelfde programma sluit naadloos aan bij de ambitie om ecologische en sociale duurzaamheid beter te verankeren in (internationaal) energiebeleid. *Mobile banking* en ICT geleide investeringsprogramma's leggen de link tussen *microfinance* organisaties uit het programma en ICT partners uit *Expression & Engagement*,

terwijl thema's als eigendomsrecht voor vrouwen of toegang tot krediet voor mensen met HIV/Aids met (partners uit) het *Rights & Citizenship* programma worden aangepakt.

Bijdrage aan de overkoepelende MFS II doelstellingen

Het programma richt zich op directe armoedebestrijding via de opbouw en versterking van het maatschappelijk middenveld in het zuiden. De opbouw en versterking van organisaties van kleinschalige producenten en vrouwen en het midden en kleinbedrijf (MKB) op het platteland staat centraal. Via de uitbreiding en kwaliteitsverhoging van noodzakelijke producten en diensten van maatschappelijke organisaties voor deze groepen draagt het programma bij aan een verbeterde infrastructuur voor duurzame economische ontwikkeling en directe armoedebestrijding. Een meer toegespitste beleidspraktijk van (inter)nationale overheden wordt gerealiseerd door samenwerking met en versterking van (inter)nationale maatschappelijke organisaties.

Belangrijkste programma-activiteiten

Om de capaciteiten van ondernemende mensen (m/v) op het platteland te verbeteren en hun economische positie te versterken, ondersteunt het programma activiteiten als training (duurzame productie technieken en bedrijfsontwikkeling), levering van diensten (o.a. financieel, marktinformatie), bemiddeling (vermarkting van duurzame producten) en bevordering van toegang tot duurzame energiebronnen. Als resultaat zullen rurale ondernemers zich beter hebben georganiseerd, meer opties hebben, betere en op de markt afgestemde kwaliteit leveren en een hogere en duurzame productiviteit realiseren waardoor hun inkomen stabiel en hoger wordt. Daartoe ondersteunt het programma **activiteiten** die er voor zorgen dat de bedrijven en organisaties die deze diensten aanbieden (microkredietinstellingen, instituten voor training en voorlichting over duurzame, klimaatbestendige productiemethoden, bedrijfsadviesdiensten) opgezet en/of versterkt worden en er voldoende opties voor betaalbare, duurzame energie opwekking aangeboden worden. De resultaten komen tot uiting in een toename van diensten op het platteland, meer investeringen door mfi's in rurale gebieden, aanwezigheid van decentrale duurzame energiesectoren en uiteindelijk een toename in werkgelegenheid en inkomen voor de doelgroep.

Om deel te kunnen nemen in een dynamische, groene economie is een (inter)nationale macro-omgeving nodig die de juiste voorwaarden aanbiedt voor rurale ondernemers. Het programma ondersteunt **activiteiten** gericht op de verankering van ecologische en sociale overwegingen in (inter)nationaal beleid met betrekking tot landbouw, energie, financiële diensten en (internationale) handel. Dat kan zich uiten in ondernemingen die sociale en milieustandaarden opnemen in hun inkoopbeleid, (inter)nationale overheden die duurzame landbouw stimuleren of in investeringen ten behoeve van decentrale, duurzame energie.

Gemengde kennisteams (van wetenschappers, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties) onderzoeken samen alternatieven voor de versterking van de positie van kleinschalige producenten.

De **doelgroep** van het programma bestaat uit ondernemende mannen en vrouwen op het platteland, in het bijzonder kleinschalige producenten (m/v), vrouwen en het midden en kleinbedrijf.

Wijze van uitvoeren van de activiteiten

De **strategie** van het programma bestaat uit steun aan initiatieven die ondernemende mensen een betere uitgangspositie bieden. Doel is om een bestaan op te bouwen dat economisch rendabel is. De centrale interventiestrategie is dus **duurzame economische ontwikkeling** en **directe armoedebestrijding**. Tegelijkertijd wordt rekening gehouden met de belangen van mens en milieu. Capaciteiten van de doelgroep en hun organisaties worden versterkt om beter voor de eigen belangen op economisch en politiek vlak te kunnen opkomen en de productiviteit, duurzaamheid en veerkracht van hun productiesystemen te verbeteren (**maatschappijopbouw**). Doordat de toelevering van diensten en producten beter georganiseerd is, kunnen zij op een duurzame en winstgevendende manier produceren binnen een (inter)nationaal beleidskader dat ruimte biedt aan hun behoeften en mogelijkheden (**beleidsbeïnvloeding**). De werkvelden van het programma zijn duurzame landbouw, financiële diensten en hernieuwbare energie.

Het programma wordt uitgevoerd in 19 landen in samenwerking met 130 partners. De **belangrijkste** samenwerkingsrelaties:

- op het terrein van capaciteitsversterking van ondernemers wordt steun geboden aan SMS (Kenia), SPPQT (Indonesië), Rainforest Trading S.A. (Peru), en aan IntEnt (wereldwijd);

- voor de opbouw van organisaties die relevante diensten en producten leveren met TaTeDo (energie, Tanzania), Red Financiera Rural (financiële diensten Ecuador) en de Triodos Bank/Hivos Triodos Fonds (wereldwijd - diverse financiële diensten);
- Bij beïnvloeding van het beleid wordt samengewerkt met koepelorganisaties als NOGAMU (duurzame landbouw - Oeganda), mfi netwerkorganisaties REDCAMIF (Midden Amerika) en Women's World Banking (wereldwijd), Bank Information Centre (energie - wereldwijd) en ISEAL (kwaliteitsstandaarden - wereldwijd).

Rol van de indiener en mede indiener

Het *Green Entrepreneurship* programma combineert de expertise, het wereldwijde netwerk en jarenlange trackrecord van Hivos op het gebied van microfinanciering en duurzame productie met de specifieke kennis en ervaring van IUCN op het gebied van biodiversiteit en ecosysteemdiensten.

MFS Begroting 2011-2015 (bedragen x 1.000 euro)

Programma	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015
Green Entrepreneurship	29.728	30.093	30.845	31.219	32.000	153.885

Programma *Action for Change*

Actieve burgers zijn in toenemende mate kritisch over autoriteit en formele organisaties en geven aan zelf meer verantwoordelijkheid te willen nemen. Dat uit zich in een toenemende bereidheid om in het dagelijks leven bewuste keuzes te maken en zich in te zetten voor een verbetering van de kwaliteit van het leven, hier en daar.

De **doelstelling** van het programma *Action for Change* is een verandering van beleid en praktijk van beleidsmakers, bedrijfsleven en burgers in het noorden ten behoeve van concrete verbeteringen voor mensen in ontwikkelingslanden.

Deze doelstelling vertaalt zich in de volgende **kernresultaten**:

- Via de campagne 100% duurzaam worden jaarlijks 100 beleidsmakers, zakenmensen en 20 bedrijven in Nederland benaderd met voorstellen om bij te dragen aan toegang tot duurzame energie in ontwikkelingslanden, reductie en compensatie van CO₂;
- Het Hivos Klimaat Fonds zet 400.000 ton CO₂ om over de periode tot 2015;
- De campagne Stop KinderArbeid doet concrete voorstellen tot het uitbannen van alle vormen van kinderarbeid. Voor de schoenenindustrie worden concrete alternatieven ontwikkeld;
- De Stop KinderArbeid campagne bereikt jaarlijks 100 beleidsmakers en zakenmensen en 20 bedrijven in Nederland;
- De campagne *Women@work* bouwt een internationaal online platform waar maandelijks 10.000 bezoekers kennis nemen van vormen van discriminatie, uitbuiting en intimidatie van werkende vrouwen;
- De drie campagnes hebben samen een jaarlijks publieksbereik van 2,5 miljoen mensen.

Onderlinge samenhang tussen de Hivos Alliantie programma's

Het uitgangspunt van het *Action for Change* programma is de overtuiging dat actieve burgers in Nederland, mits goed geïnformeerd, bij willen dragen en verantwoordelijkheid willen nemen voor besluiten die henzelf en mensen in ontwikkelingslanden aangaan. Dat is in overeenstemming is met de doelstellingen en werkwijze van het *Expression & Engagement* programma. Dat zal inhoudelijk ook bijdragen aan de uitvoering van het programma met name waar het de ontwikkeling van communicatie *tools* met zuidelijke partners betreft. Voor de Stop KinderArbeid en *Women@work* campagnes zullen partners uit de *Rights & Citizenship* en het *Green Entrepreneurship* programma's de kern van de inhoudelijke boodschap formuleren en, samen met de Hivos Alliantie, in Nederland en Europa, uitdragen. Datzelfde geldt voor energiepartners uit het *Green Entrepreneurship* programma die, ondersteund door de Hivos Alliantie, het voortouw zullen nemen in de formulering en pleitbezorging van beleidalternatieven rond de overschakeling van fossiele naar hernieuwbare energie. Daarmee bouwt het programma enerzijds voort op de programma's die deze partners in het veld hebben gerealiseerd,

maar draagt een succesvol programma ook bij aan de realisatie van de *Green Entrepreneurship* doelstellingen (vermijden CO₂ emissies).

Bijdrage aan de overkoepelende MFS II doelstellingen

Het *Action for Change* programma gaat er vanuit dat in een wereld waarin ontwikkelingen in het noorden zich vertalen in het zuiden, en omgekeerd, duurzame ontwikkeling niet tot stand kan komen zonder dat er wereldwijd initiatieven worden ontplooid die aan die mondiale doelstelling bijdragen. Door redelijke arbeidsvoorwaarden te bepleiten, er voor te zorgen dat kinderen de dag op school en niet in de fabriek of op het land doorbrengen, draagt het programma bij aan de verwezenlijking van wérkelijk duurzame ontwikkeling waarin ook de meest elementaire sociaal-economische rechten worden gerespecteerd. Duurzame ontwikkeling wereldwijd vereist brede toepassing van instrumenten en mechanismen die vermindering van energieverbruik stimuleren, emissies reduceren en de afhankelijkheid van fossiele brandstof verminderen.

Belangrijkste programma-activiteiten

Om de energiebesparing in het noorden te stimuleren en een wereldwijde toegang tot en overschakeling op duurzame energie te realiseren zal het programma samen met zuidelijke partners **activiteiten** ondernemen om opties te ontwikkelen voor overschakeling op een efficiënte en duurzame energievoorziening in het noorden én het zuiden. De campagne biedt burgers een handelingsperspectief om zelf het goede voorbeeld te geven en tegelijkertijd overheden en bedrijven aan te zetten tot duurzaam energieverbruik.

Om kinderen út de arbeid en op de scholen te krijgen zal het programma **activiteiten** ontplooiën, zoals: beleidsmakers aansporen tot de instelling van *Child Labour Free Zones*, steun aan bedrijven om hun productketen kinderarbeidvrij te maken en de marketing van kinderarbeidvrije producten (schoenen) bevorderen. Ter naleving van het recht op '*decent work*' voor vrouwen zal het programma in samenwerking met lokale partners en internationale netwerken (media en journalistiek) onderzoek naar misstanden en naar de resultaten van verbeteringen initiëren en daar een online platform voor creëren. Daarnaast zal het bedrijven ondersteunen in de naleving van arbeidsrechten van vrouwen in hun respectievelijke productketens en zal het, voor individuele burgers, mogelijkheden creëren voor individuele burgers om (via consumenten gedrag) hun standpunt duidelijk te maken en druk uit te oefenen op bedrijven.

De **doelgroepen** van het *Action for Change* programma: mensen in het zuiden die geen toegang hebben tot betaalbare energie en de gevolgen ondervinden van klimaatverandering; kinderen die niet naar school gaan, maar in plaats daarvan werken; vrouwen werkzaam in de (in)formele economie die onder ongelijke en onwaardige omstandigheden arbeid verrichten .

Wijze van uitvoeren van de activiteiten

De **strategie** van het *Action for Change* programma is gebaseerd op de overtuiging dat burgers en bedrijven in Nederland door hun eigen gedrag - energiegebruik, consumptiepatroon, maatschappelijke en politieke pressie - en op basis van informatie van Hivos Alliantie partners invloed kunnen uitoefenen op de leefwereld van arme mensen in ontwikkelingslanden. Daartoe organiseert de Hivos Alliantie in samenwerking met zuidelijke partners en Nederlandse maatschappelijke organisaties een drietal meerjarige, brede campagnes.

Het programma opereert in Nederland en Europa met drie campagnes. Een greep uit onze **samenwerkingsrelaties**:

- Op het terrein van energie (100% duurzaam) wordt samengewerkt met TaTeDo (efficiënte fornuizen, Tanzania), IBEKA (waterkracht, Indonesia), Bank Information Centre (beleidbeïnvloeding Wereldbank groep), SNV (technisch advies), 10-10 campagne groep;
- M.b.t. kinderarbeid (Stop KinderArbeid) met de MV Foundation (India), coalitie tegen kinderarbeid CACLAZ (Zimbabwe), FNV, ABOP, Landelijke India Werkgroep, Kinderen in de Knel;
- Voor naleving van het recht van vrouwen op '*decent work*' (*Women@work*) met Women Working Worldwide en WIEGO (wereldwijd) en Maquila Solidarity Network (Midden Amerika).

Rol van de indiener en de mede-indiener

Bij de uitvoering van het programma werkt de Hivos Alliantie samen met haar partners in het zuiden én met relevante bondgenoten in het Nederlandse veld. Gezamenlijk kunnen zij de noodzakelijke maatschappelijke

pressie genereren. Het programma brengt de Hivos campagne-ervaring en netwerken (bijvoorbeeld rond kinderarbeid) samen met de gespecialiseerde kennis en ervaring uit het partner netwerk van Mama Cash rond *Women@work* of van de IUCN NL partners en het internationale IUCN netwerk op het gebied van veranderde ecosystemen onder invloed van klimaatverandering. Internationaal bouwt Hivos voort op de succesvolle campagne “Stop KinderArbeid, school-de-beste-werkplaats”.

MFS Begroting 2011-2015 (bedragen x 1.000 euro)

Programma	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015
Action for Change	4.428	4.539	4.653	4.769	4.888	23.277